

ЕКОНОМІЧНА КРИЗА ТА НАПРЯМКИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

На підставі аналізу літературних джерел щодо причин виникнення криз в економіці, було запропоновано заходи щодо зменшення економічних наслідків кризи.

Ключові слова: економічна криза, інфляція, безробіття, розвиток.

Abstract

Based on the analysis of literary sources about the causes of economic crises, measures were proposed to reduce the economic consequences of the crisis.

Key words: economic crisis, inflation, unemployment, development

Економічна криза – це стрімке погіршення соціально-економічного стану країни із скороченням обсягів виробництва, повним порушенням сталих господарських зв'язків, що викликає появу таких макроекономічних наслідків як інфляція та безробіття, скорочення виробничих потужностей. Вона є однією з фаз економічного циклу, під час якого відбуваються порушення пропорційності розвитку господарських процесів, зменшення доходів виробничого комплексу та скорочення доходів населення. Затяжні кризи приводять до депресивного стану виробничого сектору із перспективою повного занепаду та поступового зубожіння громадян країни [1].

До науковців, які досліджують різні аспекти економічної кризи відносяться К. Родбертус та Т.Мальтуса, Р. Гільфердінг, М. Туган-Барановський (праці по теорії економічних циклів), О.В. Василенко, А.Г. Грязнова, Л.О. Лігоненко, А. Д. Чернявський, З. Є. Шершньова (виникнення криз на підприємствах), В.М. Геєць, А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, М. І. Сивульський, А.А. Чухно (особливості виникнення і перебігу фінансово-економічних криз), В.А. Барсамов, С. Я. Лавренов, Р.Ф. Матвеев та А. Шубін (вивчення політичних криз), А.Г. Здравомислов та Н.І. Лапін (соціологічні аспекти криз) та інші.

Питання напрямків та шляхів подолання економічної кризи залишається відкритим і потребує подальшого вивчення.

Є досить багато різних причин виникнення кризи в економічній системі, серед них можна виділити такі, які пов'язані із циклічними потребами модернізації, що відображають помилки й недоліки в процесі управління, та так, які можуть передбачати виникнення несприятливих кліматичних явищ.

Також причинами економічної кризи можуть тенденції пов'язані з стратегією розвитку світової економіки, конкуренцією, політичною ситуацією в сусідніх країнах, а також пов'язані з внутрішніми конфліктами, недоліками у фінансовій політиці, недосконалістю управління, недостатньою активністю у реалізації інноваційної й інвестиційної політики тощо.

Особливої уваги заслуговують в даному випадку внутрішні причини кризових явищ в економіці, тобто саме їм можна протидіяти найбільш ефективно, адже запровадження та застосування антикризового управління дозволить вберегти національну економіку навіть від несприятливих факторів, що виникають на глобальному рівні.

Сучасна ринкова економіка знаходиться під значним впливом держави, що здатна суттєво змінювати хід економічного циклу та характер економічної динаміки. За активного впливу держави видозмінюється самий механізм циклічного руху. Важливими важелями, за допомогою яких держава може впливати на економічний цикл, це кредитно-грошові та бюджетно-податкові інструменти.

Останні десятиліття Україна перебуває у постійному кризовому стані, який змінює свій характер з економічного в політичний, з політичного в соціально-культурний і при цьому завжди залишаючи свій відбиток на людському факторі, збільшуючи напруження у суспільстві.

Дослідження динаміки економічних процесів в Україні дозволяють зробити висновок, що економіка перебуває в стадії глибокої кризи. Суттєве погіршення економічної ситуації почалося ще у 2014 році і було обумовлене веденням військових дій на сході України, що викликало ланцюжкову реакцію дисбалансу усіх макроекономічних показників [2].

Під час кризи відбулося багато безповоротних змін. Радикально змінилася географічна структура доступних зовнішніх ринків. Було зруйновано або втрачено частку виробничого потенціалу, яка визначала промислову та експортну спеціалізацію України (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка зміни індексу промислової продукції в Україні 2010-2017 рік [4].

Станом на 01.01	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Індекс промислової продукції	89,2	97,7	100	97,4	91,7	73,3	71,9	73,5	76,1

Змінилася геополітична обстановка, що змушує переосмислювати транзитний статус України.

На сьогодні поточна економічна ситуація характеризується подальшим занепадом. До основних факторів відносяться зниження купівельної спроможності населення внаслідок зменшення реальних доходів; ускладнення відносин з основними торгівельними партнерами та відтік інвестицій.

Є зрозумілим, що відновлення позитивної динаміки неможливе без структурних зрушень.

Структурні зміни неможливі без інвестиційних процесів, які потребують відновлення фінансової спроможності та позитивних очікувань вітчизняних та закордонних інвесторів. Проте прогноз щодо відновлення інвестиційної динаміки є песимістичним і залишатиметься таким, доки не буде вирішено головну проблему — кризу суспільної довіри громадян до носіїв законодавчої та виконавчої влади, їх спроможності вирішувати стратегічні завдання та гарантувати і підтримувати норми суспільного порядку, що у стабільних спільнотах зазвичай є основою суспільного договору, на якому базується держава.

Джерелом довіри до державної політики може бути лише отримання практичних позитивних результатів в економічній сфері, а саме: зростання доходів населення, створення робочих місць, якісна пропозиція товарів і послуг, передбачуваність основних макропоказників, стабілізація гривні.

Отже, головними напрямками виходу України з економічної кризи є:

1. Відновлювальні заходи, базою яких є використання наявних ресурсів. Тобто, реалізація аграрного потенціалу, насамперед на експортних ринках; заохочення експорту та сприяння розширенню кола суб'єктів ЗЕД; орієнтація воєнних видатків на стимулювання галузей вітчизняної економіки; впровадження енергоефективних технологій тощо. Досягнення позитивних результатів на цих напрямках забезпечить довіру до державних діячів, яка необхідна для структурних змін на інвестиційній основі.

2. Модернізаційні заходи — технологічне оновлення на інноваційних засадах, новасоціальну політику, сприятливу для людського капіталу, поліпшення якості державних послуг тощо.

3. Заходи інституційного забезпечення структурної модернізації — розвиток законодавчої бази, перебудова соціальної сфери, зниження податкового навантаження, прозорості державного управління тощо.

4. Заходи усунення неефективного реформування систем соціального захисту, освіти, науки, культури, охорони здоров'я тощо, завдяки якому економічно обтяжливі та не сконцентровані на результаті форми поступово поступатимуться результативним моделям, що адекватні сучасним реаліям, технологіям і суспільним зв'язкам [3].

Висновки

Падіння української економіки спричинено взаємодією зовнішніх та внутрішніх чинників. Основними зовнішніми чинником є військовий конфлікт на території України. До внутрішніх чинників можна віднести: відсутність комплексного підходу уряду до покращення макроекономічних показників, поєднання і взаємне підсилення яких призводить до негативних ефектів розвитку економіки (падіння ВВП, девальвація гривні, прискорення темпів інфляції, зменшення обсягів виробництва, падіння експорту). Внутрішні політичні проблеми, які пов'язані з тотальною корупцією, незадовільними умовами ведення бізнесу призводять до відтоку інвестицій. Для запобігання негативних наслідків, необхідним кроком є розробка та перегляд існуючих реформ розвитку України. З метою вирішення найскладніших питань економіки необхідно проводити таку державну політику, яка забезпечить можливість економічної стабілізації та задоволення життєвих потреб населення України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Орловська О.В. Світові економічні кризи: причини виникнення, наслідки та шляхи подолання./ Науковий вісник національного лісотехнічного університету України: збірник наук.-техн. праць.- Львів: РВВ НЛТУ України.- 2015.-Вип. 25.2. – 197- 202с.

2. Руденко З.М. Фінансова криза в Україні 2014-2015 років: причини та інструменти регулювання / З. М. Руденко // Науковий вісник НЛТУ України. - 2015. - Вип. 25.7. - С. 216-221.
3. Жалило Я. Криза довіри і прагматизм в економічній політиці / <https://dt.ua/macrolevel/kriza-doviri-i-pragmatizm-v-ekonomichniy-politici-.html>
4. Індекс промислового виробництва. Фінансовий портал Мінфіну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://index.minfin.com.ua/economy/index/industrial>.
5. Лесько О. Й. Деретуляція підприємницької діяльності та покращення умов ведення бізнесу в Україні / Лесько О. Й., Глушенко Л. Д., Мещерякова Т. К. // Вісник Вінницького політехнічного інституту. - Вінниця.: ВНТУ, 2016. - Вип. 1 (2016). - С. 58 - 64.

Гурневич Анастасія Григорівна — студентка групи МСС-14б, факультет комп'ютерних систем і автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: fkca.mcc14.gag@gmail.com

Глушенко Лариса Дмитрівна — канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємства і виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Hurnevich Anastasiya G. — student of group MSS-14b, faculty of computer systems and automatics, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia, e-mail: fkca.mcc14.gag@gmail.com

Glushchenko Larysa D. — Cand. Sc. (Econ.), Assistant professor of the Chair of Economics of Enterprise and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.